

**Assignatura:** Etnologia de la Península Ibèrica

**Codi:** 20123

**Profesor:** Silvia Carrasco i Pons

**Cicle:** Segon

**Semestre:** Segon

**Nº crèdits:** 7

**Tipus:** TR

**Horari de classe:**

Gr. 1	M J	11'30 – 13'00h.
Pr. 1	M	13'00 – 14'30h.
Gr. 2	M J	18'00 – 19'30h.
Pr. 2	J	19'30 – 21'00h.

**Lloc d'atenció als alumnes:** B9-121, Divisió d'Antropologia Social

**(\*)AVÍS:** Aquesta assignatura només s'impartirà en català

### Descripció / objectius:

Teoria: Proporcionar als alumnes un coneixement panoràmic dels autors, textos i temes més rellevants en l'estudi de l'àrea com a escenari i objecte etnogràfic, i contribuir al desenvolupament d'una mirada crítica cap a les relacions entre *les antropologies hegemòniques i perifèriques* i la seva problemàtica.

Pràctiques: Treballar diversos materials no directament etnogràfics ni procedents de la disciplina en tant que productes culturals que ens permeten accedir a les representacions que un univers cultural complex produeix de sí mateix, així com explorar la seva pertinença per l'anàlisi socioantropològica dels canvis i les continuïtats culturals de l'àrea. \*

### Programa teòric:

#### I. LES FONTS: HISTORIOGRAFIA SOBRE ELS ESTUDIS ANTROPOLÒGICS A ESPANYA I PORTUGAL.

- \* La pol·lèmica evolucionista: de la segona meitat del segle XIX a la gran enquesta de l'Ateneo de Madrid de 1901-1902
- \*L'efervescència nacionalista i la pràctica folklòrica al segle XIX i principis del XX
- \*Folklore i Antropologia a la historiografia: continuïtat versus contraposició
- \*La guerra civil, l'exili i el primer franquisme

#### II. PRESENTACIÓ I ANÀLISI DE LES PRIMERES MONOGRAFIES ETNOGRÀFIQUES.

- \*Sobre la diversitat cultural: àrees culturals i generalitzacions sobre trets culturals
- \*Els primers estudis antropològics a Espanya: anàlisi crítica sobre algunes aproximacions a la cultura en termes de *valors dominants tradicionals i estudis de comunitat*.
- \*Introducció panoràmica a l'Antropologia Social i Cultural a Espanya i Portugal per mitjà dels seus textos

#### III. PRODUCCIÓ, REPRODUCCIÓ, PARENTIU I ESTRUCTURES DOMESTIQUES

- \*Casa i unitat domèstica. nucli procreatiu i reproducció social
- \*Patrimoni, sistemes d'herència i estratificació social: estudis al nord de la Península i varietats adaptatives de la tropicalitat en entorns rurals

- \*Classes socials, estratègies reproductives i cicles de desenvolupament familiar. Aliances matrimonials consuetudinàries i fons rituals en zones rurals del centre i sud de la Península
- \*Grups de parentiu i canvi social. Estudis antropològics en zones urbanes i ús dels indicadors sociològics

#### IV. FORMES DE VIDA, CONFLICTES I RELACIONS DE PODER

- \*Sistemes productius no industrials: estudis sobre factors de producció, adaptacions tecnoambientals i organització social
- \*Organitzacions comunitàries, estratificació i capitalisme
- \*Institucions, estratègies de poder i formes de control social: caciquisme i patronatge
- \*Transformacions econòmiques i canvi sociocultural

#### V. PROPOSTES I CRITIQUES TEÒRICO-METODOLÒGIQUES SOBRE ELS ESTUDIS ANTROPOLÒGICS A LA PENÍNSULA IBÈRICA

- \*Orientacions teòriques i metodològiques recurrents dels estudis antropològics sobre la Península Ibèrica fins els anys setanta. Textos programàtics i problemes conceptuals.
- \*Anàlisi teòrico-metodològica de models emprats en àrees específiques de la Península.
- \*La crítica de les orientacions teòriques i les definicions temàtiques a través de noves propostes metodològiques a la literatura dels anys vuitanta

#### VI. ESTUDIS SOBRE POBLES I SECTORS SOCIALS MARGINATS

- \*Anàlisi històrica de les investigacions antropològiques sobre marginació social a la Península; dels "pobles marginats" a la construcció teòrica sobre la marginació com un *domini conceptual*
- \*Estudis sobre casos concrets. Trajectòries antropològiques i aportacions de les investigacions de llarga duració.
- \*L'ètnic, el cultural i el social: ampliació del camp d'estudi a sectors socials en risc de marginació i desenvolupaments recents. Les relacions dels estudis sobre marginació i l'antropologia aplicada al nostre país.

#### VII. ESTUDIS SOBRE IDENTITATS COL·LECTIVES I ETNICITAT

- \*Definicions de l'ètnicitat: indicadors, demarcadors i contingut ètnic
- \*Identitat ètnica, nacionalisme i accions simbòliques. Estereotips de l'endogrup i de l'exogrup, competència i relacions interètniques.
- \*Estudi dels nivells d'integració i la sociabilitat.
- \*Estudis sobre altres identitats col·lectives realitzats a la Península.

#### VIII. ESTUDIS I DEBATS SOBRE CULTURA POPULAR

- \*La cultura popular com àmbit temàtic per la Història i per la Antropologia
- \*Conceptualitzacions de la cultura popular i problemes de definició: tradicions, conflictes y subcultures
- \*La cultura popular com adaptació a posicions subordinades de la estratificació social: anàlisi de casos específics (camperols, dones i reproducció de l'elit)

#### IX. RITUALS I PROCÉS SOCIAL

- \*Estudis sobre religiositat popular i experiència religiosa
- \*Creences i rituals en els estudis de cicles: cicles productius, transicions del cicle vital, sociabilitat i cicles festius, cicles de la tradició oral
- \*Inversions simbòliques i control social

#### X TEMES MONOGRAFICS: la societat i la inserció académico-professional

- \*Els congressos d'antropologia generals i especialitzats: l'estat, les comunitats autònomes, el marc europeu i les seves associacions
- \*Presentació de línies, grups de recerca i convenis del Departament

- \*Institucions financeres i convocatòries de beques de recerca locals i generals
- \*Demandes a l'antropologia des del mercat laboral

### Programa pràctic:

- Es treballaran 5 textos literaris (a triar entre 20) i 12 films de ficció obligatoris (dels anys 30 als 90). Caldrà obtenir i treballar dades a i en d'altres webs especialitzades de les CCAA i de l'estat i fer un seguiment de premsa durant el trimestre sobre un tema proposat la primera setmana de pràctiques.

### Bibliografia:

- VVAA, Antropología de los Pueblos de España (1991) Taurus, Madrid.
- Bestard, J. (ed) Después de Malinowski, Actas Congreso Tenerife (1994)
- Llobera, J. R. La identidad de la antropología, (1994) Anagrama, Barcelona
- Prat, J. & Martínez, A. Homenaje a Claudi Esteva Fabregat, (1996) Paidós, Barcelona.
- Cátedra, M. Los españoles vistos por los antropólogos (1995) Júcar, Gijón
- VVAA, Spanish Cultural Studies, (1995) Oxford University Press

### Sistema d'avaluació:

- Es realitzarà un axàmen, un treball individual i un treball de grup.